

(foto: Darko Mikulić)

*Hej, oblaki preko polja – kam?
Kam je, reka, tebe volja – kam?*

(Oton Zupančič)

Sklep

Jože Uhan, Marjan Bat

Ob mednarodnem letu vode 2003 smo v tej knjigi žeeli predstaviti eno od naših bogastev – vodo v Sloveniji. S tem nismo imeli v mislih le količin, ampak tudi raznovrstnost oblik, v katerih se voda pojavlja. To razkošje je sestavina in rezultat pokrajinske pestrosti naše dežele.

Vodno bogastvo pomeni, ne glede na obliko, v kateri se pojavlja, prednost. Vedno pa tistem, ki z bogastvom upravlja, nalaga tudi odgovornost, ki mora biti v sorazmerju z obiljem in prednostmi, ki jih daje ali ponuja. Ob pomanjkanju zdrave vode, kar danes predstavlja planetarni problem, se postopno že oblikujejo mehanizmi za globalni nadzor nad gospodarjenjem z vodami in lokalnimi vodnimi viri. Sprejemljivo je edino takšno upravljanje z vodo, ki ne ogroža drugih porabnikov – sosedov, živalskih in rastlinskih združb oziroma organizmov nasploh. Nadpovprečna količina razpoložljive vode v prihodnje ne bo več zadosten pogoj za nadpovprečno porabo.

Razlog, zaradi katerega se moramo naučiti skrbnejše gospodariti z vodo, tiči tudi v spremljivosti podnebja. Ker se voda v prostoru in času neprestano prerazporeja, smo v Sloveniji, ki spada med najbolj namočene predele Evrope, samo v zadnjih desetletjih doživeli ne le silovite poplave, temveč tudi dolgotrajne suše. Scenariji klimatskih sprememb opozarjajo na silovitejše vremensko dogajanje in še večjo nevarnost tovrstnih naravnih nesreč.

Tudi prihodnost nam nalaga odgovorno ravnanje. Količina sladke vode je določena, žal pa to ne velja za zdravo sladko vodo. Njena količina se z neodgovornim ravnanjem zmanjšuje, postopki, s katerimi bi jo lahko spet povečali, pa so dolgotrajni in dragi. Z neodgovornim ravnanjem posegamo v lastno prihodnost.

Umetna členitev vodnega kroga na elemente, padavine, podzemne vode, površinske vode na kopnem z mokrišči, rekami in jezeri ter morje, ki smo jo uporabili pri pisanku, ne krepi zavesti o njihovi tesni prepletenosti, ki jo

želimo posebej poudariti. Razmišljati moramo celovito o eni sami vodi in ne o vodah v Sloveniji. Tudi pri upravljanju z vodo se vse bolj uveljavlja regionalni pristop kot upravljanje s hidrološko zaključenimi območji - porečji in povodji. Na ta način je zajet v obravnavo celotni vodni krog izbranega območja, z vsemi oblikami dotoka in odtoka ter vodo v vseh pojavnih oblikah. Seveda pa celovito upravljanje z vodami slej ko prej zadene in poseže v druge pokrajinotvorne dejavnike in je lahko le sestavina celovitega upravljanja s prostorom. Zapiranje v strokovne kroge, gospodarske panoge in državne meje, se pri upravljanju s tako pomembnim virom slej ko prej izkaže za zmotno.

Okvirna vodna smernica (Directive 2000/60/EC), ki jo že začenjajo uveljavljati zdajšnje in bodoče članice Evropske unije, je posvečena prav celovitemu upravljanju z vodami Evrope. Obravnavata vse celinske površinske vode, prehodne in obalne ter podzemne vode; obravnavata količino in kakovost vode. Prinaša nov okvir za bolj odgovorno ravnanje z vodo in njeno ohranjanje tudi za prihodnje generacije.

Slika 9.1: Požirek vode iz potoka – iluzija prihodnosti?

(foto: Jože Uhan)

Literatura in viri

- Acreman, M., 2000, Wetlands and Hydrology. Conservation of Mediterranean Wetlands. Tour du Vallat. 109 p. Arles.
- Agencija RS za okolje, 2001a, 30 let Ramsarja. Razstave, Slovenska mokrišča. Bled.
- Agencija RS za okolje, 2001b, Pregled stanja biotske raznovrstnosti in krajinske pestrosti v Sloveniji...str. Ljubljana.
- Arhiv sektorja za hidrologijo Agencije RS za okolje, 2003. Ljubljana.
- Aselmann I. Crutzen P. J., 1989, Global Distribution of Natural Freshwater Wetlands and Rice Paddies, Their Net Primary Productivity, Seasonality and Possible Methane Emissions. *Journal of Atmospheric Chemistry* 8. 307-358.
- Barbier E.B., Acreman, M., Knowler, D., 1997, Economic Evaluation of Wetlands, A Guide for Policy Makers and Planners. Ramsar Convention Bureau. 127 p. Gland Switzerland.
- Beltram G., 1996, The Conservation and Management of Wetlands in Slovenia, In the Context of European Policy Related to Wetlands. Ph.D. Thesis in Human Ecology. Vrije Universiteit Brussel. 328 p.
- Beltram G. 1999, Mokrišča, njihova vrednost, vloga in ogroženost. Ramsarska konvencija in slovenska mokrišča. Nacionalni odbor za ramsarsko konvencijo, (ur.) Sovinc A. 5-13. Ljubljana.
- Beltram G., 2000, Mokrišča: prezirano bogatstvo narave. *Proteus* 5/62: 208-216.
- Bernot F., 1990, Hidrografske značilnosti morja ob slovenski obali. Primorje. Zbornik 15. zborovanja slovenskih geografov. 29 - 34. Portorož.
- Braakhekke W. G. Marchand M., 1987, Wetlands, The Community's Wealth. The European Environmental Bureau. 24 p. Brussels.
- Brancelj A. (ur.), 2002 , Visokogorska jezera v vzhodnem delu Julijskih Alp, Založba ZRC, ZRC SAZU. 266 str. Ljubljana.
- Brancelj A., 2003, Skrito bogastvo biološke raznovrstnosti. *Delo – Znanost*, 24. marec 2003. Ljubljana.
- Brenčič M., 2000, Hidrogeološka analiza velikih kraških izvirov v Sloveniji. Doktorska disertacija. 357 str. Univerza v Ljubljani.
- Breznik M., 1985, Perspektiva in problematika izkoriščanja podzemnih voda. *Acta hydrotechnica*, izredna št., 3. letnik, 1- 45, Ljubljana.
- Brilly M., Jamnik B. , Drobne D., 2002, Zaščita vodnih virov in vizija oskrbe s pitno vodo v Ljubljani (Zbornik). 95 -110. Ljubljana.
- Commission of the European Communities, 1995, Wise Use and Conservation of Wetlands. Communication from the Commision to the Council and the European Parliament. COM(95) 189 final. 154 p. Brussels.
- Cuscito G., 1990, Reka - Timav. Podobe, zgodovina in ekologija kraške reke. Založba Mladinske knjige. 355 str. Ljubljana.
- Décamps H. & O., 2001, Mediterranean Riparian Wetlands. Conservation of Mediterranean Wetlands. Tour du Vallat. 139 p. Arles.
- Directive 75/440/EEC, 1975, Council Directive of 16 June 1975, concerning the quality required for the abstarction of drinking water in the Member States.
- Directive 79/409/EEC, 1979, Council Directive of 2 April 1979 on the conservation of wild birds.
- Directive 80/778/EEC, 1980, Conclil Directive of 15 July 1980, relating on quality of water intended for human consumption.
- Directive 92/43/EEC, 1992, Council Directive of 21 May 1992 on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora.

- Directive 2000/60/EC, 2000, Directive of the European Parlament and of the Council establishing a Framework for Community Action in the Field of Water Policy.
- Drobne F., Veselič M., Žlebnik L., 1976, Hidrogeološke značilnosti slovenskega ozemlja. Zbornik referatov 8. jugoslovanskega geološkega kongresa. Ljubljana.
- Dugan J. P. (Ed), 1990, Wetland Conservation: A Review of Current Issues and Required Action. IUCN. Gland Switzerland. 107 p.
- Enciklopedija Slovenije, 1. – 12. knjiga (1987 - 1998). Mladinska knjiga. Ljubljana.
- Eutrophication of waters, Monitoring, Assesment and Control Anon., 1982, OECD Paris.
- EWN-Si (Eurowaternet Slovenija), 2001. Ministrstvo za okolje in prostor. Ljubljana.
- Finlayson C. M. Moser M. (Eds.), 1991, Wetlands. Facts on File. UK.
- Firbas P., 2001, Vsa slovenska jezera. Leksikon slovenskih stoečih voda. Založba DZS. 368 str. Ljubljana.
- Fugina E. Hočevar, A., 1938, Kmetijske melioracije. Za izboljšanje življenskih pogojev našega kmetijstva. Poročilo o kmetijski anketi, 30. maj do 3. junij 1938. II. knjiga. Kralj. banska uprava dravske banovine v Ljubljani. 5-15, 57-154.
- Gabrščik A., 1994, Kvaliteta vode v Cerkniškem jezeru in njegovih pritokih. Acta Carsologica XXIII/20.
- Gaberščik A., Urbanc-Berčič O., 2002a, Kakovost vode v jezeru in njegovih pritokih. Jezero, ki izginja. Društvo ekologov Slovenije. (ur.) Gaberščik A. 45-49. Ljubljana.
- Gaberščik A., Urbanc-Berčič O., 2002b, Ekosistem, ki ga ustvarja igra vode. Jezero, ki izginja. Društvo ekologov Slovenije, (ur.) Gaberščik A. 51-57. Ljubljana.
- Gabrovec M., 1998, Triglavski ledenik med letoma 1986 in 1998. Geografski zbornik XXXVIII, 89-110. Ljubljana.
- Gams I., 1974, Kras, Zgodovinski, naravosloveni in geografski oris. Slovenska matica. 358 str. Ljubljana.
- Gams I., 1998, Kraška hidrologija. Geografija Slovenije, 66-68. Slovenska matica. Ljubljana.
- Geografski atlas Slovenije, 1998. Država v prostoru in času. Državna založba Slovenije. Ljubljana.
- Gregori J., 1994, Zelenci – naravni rezervat. Triglavski narodni park. 120 str. Ljubljana.
- Gradnik R., 1946, Toplinski odnošaji v Blejskem in Bohinjskem jezeru. Geografski vestnik 18. Ljubljana.
- Habič P., 1974, Tesnenje požiralnikov in prešianje Cerkniškega jezera. Acta carsologica VI. 35-56. Ljubljana.
- Habič P., 1982, Kraški izvir Mrzlek, njegovo zaledje in varovalno območje. Acta Carsologica 10. 45-73. Ljubljana.
- Habič P., 1989a, Sledenje kraških voda v Sloveniji. Geografski vestnik LXI. 3-20. Ljubljana.
- Habič P., 1989b, Kraška bifurkacija Pivke na jadransko-črnomorskem razvodju. Acta carsologica XVIII. Ljubljana.
- Habič P., Kogovšek J., 1992, Sledenje voda v kraškem zaledju Krupe v jugovzhodni Sloveniji. Acta Carsologica 21. 35-76. Ljubljana.
- Habič P., 1996, Vrhniški izviri in njihovo kraško zaledje. Vrhniški razgledi 1. 43-74. Vrhnika.
- Hannah L. et al., 1994, A Preliminary Inventory of Human Disturbance of World Ecosystems. AMBIO, Vol. 23 No. 4-5, July 1994, 246-250.
- Heinonen P., Ziglio G., Van der Baken A., 2000, Hydrological and Limnological Aspects of Lake Monitoring, Water Quality Measurements Series. John Wiley & Sons Ltd. Chichester.
- Hidrološki letopis, 1995-2002, Agencija Republike Slovenije za okolje. Ljubljana.
- Hrvatin M., 1998, Pretočni režimi v Sloveniji. Geografski zbornik XXXVIII, 61-80. Ljubljana.
- Hutchinson G. E., 1975, A Treatise on Limnology. Vol.I, Geography, Physics and Chemistry. John Wiley & Sons, Inc. London - Chapman & Hall Ltd. New York.
- Janež J., Čar J., Habič P., Podobnik R., 1997, Vodno bogastvo visokega krasa. Geologija d.o.o. Idrija. 167 str. Idrija.
- Jaoshvili S., 2002, The rivers of the Black Sea. European Environmental Agency, Technical report, No. 71.
- Kobold M., Mikulič Z., 2001, Hidrološka suša leta 2001. Zbornik ob Mišičevem vodarskem dnevu. Maribor.
- Kolbezen M., Pristov J., 1998, Površinski vodotoki in vodna bilanca Slovenije. Hidrometeorološki zavod RS. Ljubljana.
- Kolbezen M., 1998, Hidrografija. Geografija Slovenije. Slovenska matica. 139-172. Ljubljana.

- Konvencija o močvirjih, ki so mednarodnega pomena, zlasti kot prebivališča močvirskih ptic, 1977, Uradni list SFRJ, št. 9/77.
- Korošec V., Kvaternik K., 2000, Možnosti energetske izrabe vodotokov v Sloveniji in pomen graditve hidroelektrarn za narodno gospodarstvo. Sprejemljivost energetske infrastrukture v prostoru. 1. Graditev hidroelektrarn in vključevanje vodnih akumulacij kot energetskih objektov v prostor. Zbornik referatov, 58 -66. Elektrotehniška zveza Slovenije. Ljubljana.
- Kralj P. (ur.), 1992, Mineralne in termalne vode v gospodarstvu in znanosti Slovenije. Zbornik referatov III. Posvetovanja. 142 str. Ljubljana.
- Kranjc A., 2002, Hidrološke značilnosti. Jezero, ki izginja, Društvo ekologov Slovenije, (ur.) Gaberščik A. 27-37. Ljubljana.
- Kranjc S., 1995, Bilanca podzemnih vod R Slovenije. Raziskovalna naloga, Inštitut za geologijo, geotehniko in geofiziko. Ljubljana.
- Krivic P., Bricelj M., Trišič N., Zupan M., 1987, Sledenje podzemnih vod v zaledju izvira Rižane. Acta Carsologica 16. 83-104. Ljubljana.
- Krivic P., Bricelj M., Zupan M., 1989, Podzemne vodne zveze na področju Čičarije osrednjega dela Istre. Acta Carsologica 17. 265-295. Ljubljana.
- Kunaver J., 2000, Vintgar. Enciklopedija Slovenije. 14. knjiga: U-We, Založba Mladinska knjiga. 253-254. Ljubljana.
- Kuščer D., 1990, Kvartarni savski zasipi in neotektonika. Geologija 33. 299-313 Ljubljana.
- Lenarčič M., 1998, Slovenska obala: zgodba o lepoti. EPSI. 24 str.Nazarje.
- Lešnik A., 2000, Kali, mreža vodnih biotopov. Center za kartografijo flore in favne. 8 str. Miklavž na Dravskem polju.
- Malanson G.P., 1993, Riparian Landscapes. Cambridge Studies in Ecology. Cambridge University Press. 296 p. Cambridge.
- Maltby E., 1986, Waterlogged Wealth, Why Waste the World's Wet Places? International Institute for Environment and Development. 200 p. Earthscan,
- Matičič B. 1993, Melioracija. Enciklopedija Slovenije 7. Mladinska knjiga. 61-64. Ljubljana.
- Mikulič Z., 1997, Falling groundwater levels of Ljubljana aquifer. Groundwater in the Urban Environment: Processes and Management, Balkema. 345-348 p. Rotterdam.
- Mitsch W.J., Gosselink J.G., 2000, Wetlands. Third Edition. John Wiley & Sons, Inc. 919 p. New York.
- Nosan A., 1973, Termalni in mineralni vrelci v Sloveniji. Geologija 16. 5-46. Ljubljana.
- Novak D., 1965, Izviri Ljubljanice. Proteus 1. 13-18. Ljubljana.
- Novak D., 1985, Izvir Globočec in njegovo zaledje. Naše Jame, 27. 5-9. Ljubljana.
- Novak D., 1987, Podzemeljski vodni tokovi na Dolenjskem. Dolenjski kras. 23-27, Novo mesto.
- Novak D., 1990, Novejša sledenja kraških voda v Sloveniji po letu 1965. Geologija 33. 461-478. Ljubljana.
- Novak D., 1991, Novejša sledenja kraških voda v Sloveniji po letu 1965. Geologija 33, 461 – 478. Ljubljana.
- Novak D., 1994, Raziskave na Temenici leta 1994. Naše Jame. 36. 109-111. Ljubljana.
- Odlok o maksimalno dopustnih koncentracijah radionuklidov in nevarnih snovi v medrepubliških vodnih tokovih, meddržavnih vodah in vodah obalnega morja Jugoslavije, 1978, Uradni list SFRJ, št. 8/78.
- Ogorelec B., Mišič M., Cimerman F., Faganelli J., 1982, Sediments quaternaires du forage effectue dans la Baie de Koper, XXVIII Congres de Comitee de Geologie et Geophysique marines. Cannes.
- Orožen Adamič M., 1990, Podvodni relief Tržaškega zaliva in varovanje naravne dediščine. Primorje. Zbornik 15. zborovanja slovenskih geografov. 7-12. Portorož.
- Orožen Adamič M. (ur.), 1996, Priročni krajevni leksikon Slovenije. DZS, Ljubljana. 376.
- Orožen Adamič, M., 1998a, Tržaški zaliv. Slovenija - pokrajine in ljudje. Mladinska knjiga. 282 - 294. Ljubljana.
- Orožen Adamič M., 1998b, Pohorska visoka barja. Slovenija - pokrajina in ljudje. Mladinska knjiga. 256 - 257. Ljubljana.
- Orožen Adamič M., Rejec Brancelj I., 1998, Morje. Geografski atlas Slovenije. Država v prostoru in času. DZS. 96 - 97. Ljubljana.
- Padavine. Klimatografija Slovenije 1961 - 1990, 1995. Hidrometeorološki zavod RS. Ljubljana.
- Perko D., Orožen Adamič M., 1998 (ur.), Slovenija. Pokrajine in ljudje. Mladinska knjiga. Ljubljana.
- Pearce D. W. Turner R. K., 1990, Economics of Natural Resources and the Environment. Hvester Wheatsheaf. 380 p. UK.

- Plut D., 1997, Tekoča razvojna priložnost. Okolje, 5, 1/2. Ljubljana.
- Plut D., 2000, Geografija vodnih virov. Oddelek za geografijo Filozofske fakultete. Ljubljana.
- Polič S., Leskovšek H., Horvat M., 2000, Onesnaženje reke Krupe s PCB. *Acta Carsologica* 29. 141-152. Ljubljana.
- Poročilo o stanju okolja, 2002, Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, medmrežje: <http://www.sigov.si/mop/>.
- Porter W.P., Jaeger J., Carlson I., 1999, Endocrine, immune and behavioral effects of aldicarb (carbamate), atrazine (triazine) and nitrate (fertilizer) mixtures at groundwater concentrations. *Toxicology and Industrial Health*. 15 (1-2). 133-150. London.
- Pravilnik o higienski neoporečnosti pitne vode in spremembe oz. dopolnitve, Uradni list RS, št. 46/97, 52/97, 54/98, 7/2000.
- Pravilnik o monitoringu kemijskega stanja površinskih voda, 2002, Uradni list RS št. 42/2002.
- Prestor J., Rikanovič R., Janža M., 2002, Podzemne vode. Nesreče in varstvo pred njimi. Uprava RS za zaščito in reševanje Ministrstva za obrambo. 200 - 205. Ljubljana.
- Radinja D., 1951, Sava na Ljubljanskem polju. *Geografski vestnik* 23. Ljubljana.
- Radinja D., 1967, Vremska dolina in Divaški Kras. Problematika morfogeneze. *Geografski zbornik X*, Ljubljana.
- Radinja D., 1990, Dimenzijs Tržaškega zaliva in slovenskega morja ter njihov regionalni pomen. Primorje. Zbornik 15. zborovanja slovenskih geografov. 13 - 20. Portorož.
- Ramovš A., 1983, Slapovi v Sloveniji, Slovenska matica. Ljubljana. 292.
- Ramsar Convention Bureau, 2003, No wetlands - No Water ! 2003 - International Year of Freshwater. Switzerland.
- Ramšak R., 1998, Raziskave in spremljanje kakovosti jezer v Šaleški dolini. Poročilo za leto 1997. ERICO Velenje.
- Rastišče pozejdonke pri Kopru, 1999, Medobčinski zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran, Naravni spomenik. Ljubljana.
- Rejec Brancelj I., 1991, Antropogeno spremnjanje obalne linije v okolici Kopra. *Annales* 1/91. 13 - 18. Koper.
- Rismal M., 1993, Metode in rezultati sanacije Blejskega jezera. Eipos 10.
- Radinja D., 1988, Širša degradacijska problematika Blejskega jezera. *Geographica Slovenica* 19.
- Rohrman V. 1897, Poljedeljstvo. Slovenskim gospodarjem v pouk. Družba sv. Mohorja. 77 str. Celovec.
- Savnik R., 1951, Solarstvo Šavrinskega primorja. *Geografski vestnik XXIII*. Ljubljana.
- Seffer J., 2000, The Economic Value of Floodplains in the Danube Basin: the Morava Meadows. Proceedings, Seminar 2: The Role of Wetlands in River Basin Management. Brussels, 9-10 November 2000. Implementing the EU Water Framework Directive: A seminar series on water. 37-46.
- Shiklomanov I. A., et al., 1996, Assessment of Water Resources and Water Availability in the World. Državni hidrološki inštitut, St. Petersburg.
- Sketelj J., Rejic M., 1958-59, Preliminarno poročilo o raziskavi Blejskega jezera. Gradbeni vestnik. 61-64.
- Skoberne P., Peterlin S., 1988, Inventar najpomembnejše naravne dediščine Slovenije. 1.del: vzhodna Slovenija, Zavod Republike Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine. 436 str. Ljubljana.
- Skoberne P., Peterlin S., 1991, Inventar najpomembnejše naravne dediščine Slovenije. 2.del: osrednja Slovenija, Zavod Republike Slovenije za varstvo naravne in kulturne dediščine. 606 str. Ljubljana.
- Smrekar A., 2002, Družbeno-geografske značilnosti polja v luči obremenjevanja voda. V Gaberščik A. (ur.), Jezero, ki izginja: monografija o Cerkniškem jezeru. Društvo ekologov Slovenije. 265-276. Ljubljana.
- Symoens J. J. 1995, Sustainable Use of the Wetlands: Respect for Environment and Biodiversity. Proceedings of the Seminar on The Management of Integrated Freshwater Agro-Piscicultural Ecosystems in Tropical Areas. Brussels, 16-19 May 1994. Edited by J. J. Symoens & J. C. Micha. 87-107. Brussels.
- Stanners D., Bourdeau P. (ed.), 1995, Europe's Environment. The Dobriš Assessment. European Environmental Agency, 446 p., Copenhagen.
- Statistični letopis Republike Slovenije, 2002, Statistični urad Republike Slovenije. 659 str. Ljubljana.
- Šifrer M., 1965, Nova geomorfološka dognanja v Koprskem primorju, *Geografski zbornik IX*. Ljubljana.
- Šifrer M., 1984, Nova dognanja o geomorfološkem razvoju Ljubljanskega barja. *Geografski zbornik 23*. Ljubljana.
- Štrbenk E., 1999, Šaleška jezera. ERICO Velenje.

- Šušteršič F., 1998, Reka sedmerih imen. Mladinska knjiga. 23 str. Ljubljana.
- Tome D., 2002, Barjanski travniki: ogrožena naravna dediščina Evrope. Mestna občina Ljubljana. Zavod za varstvo okolja. Ljubljana. 8 .
- Turk V., Čermelj B., Petelin B., Malej A., Malačič V., 2002, Poročilo o stanju okolja 1997 - 2000 - MORJE. Nacionalni inštitut za biologijo. Morska biološka postaja Piran. Piran.
- Ujma. Revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Ljubljana.
- Urbanc J., Brancelj A., 1999, Sledilni poizkus v Jezeru v Ledvici, dolina Triglavskih jezer. Geologija 42. 207-214. Ljubljana.
- Uredba o kemijskem stanju površinskih voda, 2002, Uradni list RS, št. 11/2002.
- Uredba o klasifikaciji voda medrepubliških vodnih tokov, meddržavnih voda in voda obalnega morja Jugoslavije, 1978, Uradni list SFRJ, št. 6/78.
- Valvasor J.V., 1689, Slava vojvodine Kranjske. Mladinska knjiga, ponatis izbranih poglavij 1984. 339 str. Ljubljana.
- Vodnogospodarski inštitut, 2000, Inventar slovenskih mokrišč, Ljubljana.
- Wetzel R. G., 1975, Limnology. W.B. Saunders Company, Philadelphia – London – Toronto.
- World Health Organization, Regional Office for Europe, 1990, Revision of the WHO guidelines for drinking Water Quality. Report on the First Review Group Meeting on Pesticides. Italy.
- Williams M., Ed., 1990, Wetlands, A Threatened Landscape. The Institute of British Geographers. Basil Blackwell Ltd. 419 p. UK.
- World Water Balance and Water Resources of the Earth, 1978, UNESCO Series Studies and Reports, No. 25. Paris.
- World Wildlife Fund, 2002, Managing Floods in Europe: the answers already exist. More intelligent river basin management using wetlands can alleviate flooding events. WWF Danube-Carpathian Programme, WWF Living Waters Programme-Europe.
- Zakon o vodah, 2002, Uradni list RS, št. 67/02,110/02. Ljubljana.
- Zakon o ohranjanju narave, 2003, Uradni list RS, št.22/03-uradno prečiščeno besedilo. Ljubljana.
- Zupan M., 1982, Spremljava učinkov modelne natege na Blejskem jezeru. Hidrometeorološki zavod SRS, Ljubljana.
- Žlebnik L., 1971, Pleistocen Kranjskega, Sorškega in Ljubljanskega polja. Geologija 14, 5-51. Ljubljana.
- Žlebnik L., 1990, Vpliv geoloških dogajanj v pleistocenu na površinske in podzemne vode. Geologija 33. 289-298. Ljubljana.